

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**КОНФЛІКТОЛОГІЯ І ПРАКТИЧНА МЕДІАЦІЯ
(ОСНОВИ КОНФЛІКТОЛОГІЇ)**

для студентів

спеціальності

231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми

Соціальна педагогіка

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2023 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3 /90
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – формування фахових компетентностей в галузі психологічних аспектів поведінки людей в різних конфліктних ситуаціях: забезпечення майбутніх соціальних педагогів знаннями з основних понять, принципів та положень конфліктології та практичної медіації.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з сутністю, місцем і роллю конфліктології в системі наукового знання, її концептуальним апаратом;
- сформуванати у студентів розуміння природи і специфіки конфліктів;
- навчити майбутнього фахівця застосовувати методи практичної медіації для вивчення конфліктів з метою дослідження конфлікту як соціально-психологічного явища;
- розвивати вміння аналізувати особистісні, міжособистісні, внутрішньогрупові та міжгрупові конфлікти;
- ознайомити студентів з цінностями та принципами медіації як інструменту вирішення конфліктів, що базується на врахуванні інтересів сторін;
- сприяти розвитку у майбутніх фахівців навичок вибору стратегії реагування для ефективної поведінки в конфліктах та їх конструктивного вирішення;
- виробити у студентів вміння використовувати прийоми й способи вербальної й невербальної комунікації для успішного вирішення конфліктів.

Дисципліна «Конфліктологія та практична медіація (основи конфліктології)», як обов'язкова основа освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, спеціальними та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності		
ФК-7	Навички консультаційної, соціально-реабілітаційної, діагностичної роботи з питань навчальної, соціальної та особистісної адаптації вихованців (клієнтів).	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7
ФК-12	Здатність пізнавати конфліктну або близьку до неї ситуацію, здійснювати її оцінку, розвивати стратегію усунення.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7
Предметні компетентності		
	Розпізнавання ознак конфлікту, організація взаємодії його учасників з метою продуктивного його розв'язання.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7
	Володіння широким спектром стратегій поведінки в конфлікті.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7
	Уміння застосовувати індивідуально сприятливі технологічні прийоми регулювання конфліктів у групах	Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7

	та колективах.	
	Здатність до емоційної саморегуляції, саморозвитку, постійного підвищення кваліфікації.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7
	Здатність до самостійного пошуку й обробки відомостей та даних, необхідних для якісного виконання професійних завдань.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7
	Вміння презентувати себе як фахівця, здатного надати кваліфіковану допомогу.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-5 Модуль 3: 6-7

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення курсу «Конфліктологія та практична медіація (основи конфліктології)» студенти повинні оволодіти такими результатами навчання:

- використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, попередження конфліктів, соціальних ризиків та складних життєвих обставин **(ПРН-11)**;
- вміти будувати формальну та неформальну комунікацію, змінювати комунікативні стилі в процесі спілкування **(ПРН-18)**.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль 1. Загальна теорія конфлікту. Робота з конфліктами.					
Тема 1. Сутність конфліктів. Історія та методи конфліктології та практичної медіації. Причини, функції, види конфліктів.	10	2	4		4
Тема 2. Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації.	8	2	2		4
Тема 3. Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами. Ефективна поведінка в конфліктних ситуаціях.	12	2	2	2	6
Модульний контроль	2				
Разом	32*	6	8	2	14
Змістовий модуль 2. Специфіка окремих видів конфліктів.					
Тема 4. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення. Конфлікти організацій.	14	2	4		8
Тема 5. Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення.	12	2	2	2	6
Модульний контроль	2				
Разом	28*	4	6	2	14
Змістовий модуль 3. Технології використання практичної медіації у закладі загальної середньої освіти.					
Тема 6. Практична медіація в закладі загальної середньої освіти.	12	2	2	2	6
Тема 7. Технології використання відновних практик у закладі загальної середньої освіти.	16	2	4	2	8
Модульний контроль	2				
Разом	30*	4	6	4	14
Усього	90*	14	20	8	42

*з урахуванням модульного контролю

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Загальна теорія конфлікту. Робота з конфліктами.

Тема 1. Сутність конфліктів. Історія та методи конфліктології та практичної медіації. Причини, функції, види конфліктів.

Конфліктологія як наука. Конфлікти в історії суспільної думки. Становлення конфліктології в Україні та її розвиток на сучасному етапі. Медіація як соціально значущий інститут. Ознаки та принципи медіації. Сфери застосування та історія медіації. Наукове визначення конфлікту та його ознаки. Структурні елементи конфлікту. Методи вивчення конфліктів. Динаміка конфлікту. Конструктивні та деструктивні функції конфліктів. Причини конфліктів. Конфліктогени та їх класифікація. Особистісні та об'єктивні фактори виникнення конфлікту. Межі конфліктів (просторові, часові, суб'єктні). Проблема класифікації конфліктів. Стратегії поведінки під час конфлікту. Історія збройних конфліктів та їх наслідки. Війна в Україні та її вплив на загальний стан суспільства та рівень конфліктності. Стили розв'язання конфлікту. Етапи вирішення конфлікту мирним шляхом. Визначення позицій, інтересів та потреб. Внутрішньо-особистісні конфлікти та їх особливості. Попередження внутрішньо-особистісних конфліктів. Міжособистісні конфлікти та їх властивості, конфлікти групові та між особистістю і групою, інші види конфліктів.

Основні поняття теми: конфліктологія, медіація, миробудування, конфлікт, конструктивний конфлікт, деструктивний конфлікт, конфліктогени, трикутник конфлікту, внутрішньо-особистісні конфлікти.

Семінарське заняття 1. Конфліктологія та практична медіація. Історія та методи конфліктології та практичної медіації.

Семінарське заняття 2. Наукове визначення конфлікту, його структурні елементи та види.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 3, 7, 14, 15.

Тема 2. Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації.

Реакція людини на проблеми. Стратегії поведінки у конфліктній ситуації: уникнення, боротьба, діалог, співпраця, компроміс, пристосування; захисні механізми у конфлікті. Особливості конфліктної взаємодії мотиви і цілі учасників, регулятори конфліктної взаємодії.

Основні поняття теми: проблеми, стратегія, уникнення, боротьба, діалог, співпраця, компроміс, пристосування, мотив.

Семінарське заняття 3. Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 3, 7, 14, 15.

Тема 3. Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами. Ефективна поведінка в конфліктних ситуаціях.

Принципи діагностики конфлікту. Етапи діагностичної процедури. Картографія конфлікту. Варіанти вирішення конфлікту: повний і неповний. Проблеми у прогнозуванні конфліктів. Основні поняття управління конфліктами. Участь третьої сторони у розв'язанні конфліктів. Посередництво соціального

педагога у вирішенні конфліктів. Комунікативні бар'єри і можливість взаєморозуміння у конфлікті. Види та стадії медіації. Профілактика конфліктів і її напрями. Практика вирішення конфліктів діти-дорослі. Конструктивна поведінка в конфліктах у дитячому віці. Врахування в колективі гендерних і вікових відмінностей як чинник запобігання конфліктів.

Основні поняття теми: повний і неповний конфлікт, посередництво, медіація, гендерні конфлікти, конструктивна поведінка.

Семінарське заняття 4. Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами.

Практичне заняття 1. Проведення тренінгових вправ на подолання конфліктів.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 15.

Змістовий модуль II. Специфіка окремих видів конфліктів.

Тема 4. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення. Конфлікти організацій.

Особливості педагогічного конфлікту. Ознаки педагогічного конфлікту. Протиріччя і конфліктні ситуації в педагогічній взаємодії та способи їх регулювання. Стили взаємин (стійкий позитивний, стійкий негативний, пасивно негативний, пасивно позитивний). Емпіричні невербальні індикатори прояву ставлення студента до викладача. Умови запобігання та шляхи вирішення педагогічного конфлікту у взаєминах викладачів і студентів. Помилки викладачів у стилі керівництва. Форми конфліктної поведінки студента.

Основні поняття теми: педагогічний конфлікт, стилі взаємин, емпіричні невербальні індикатори прояву ставлення студента, помилки у стилі керівництва, форма конфліктної поведінки студента.

Семінарське заняття 5. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення.

Семінарське заняття 6. Конфлікти організацій та їх особливості.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 3, 7, 14, 15.

Тема 5. Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення.

Особливості поведінки, стилів реагування та вирішення конфліктів у сім'ї як перший зразок взаємодії у конфліктній ситуації. Первинні та вторинні здібності як можлива основа сімейних конфліктів. Незадоволення потреб у сім'ї, неузгодженість сімейних ролей, функцій, низький рівень адаптації та сумісності як чинники виникнення конфліктів. Феномени взаєморозуміння та прощення у сімейних взаєминах. Необхідність психологічної допомоги при сімейних конфліктах. Особливості сімейної, батьківської та партнерської груп при вирішенні конфліктів. Сімейна медіація та її особливості.

Основні поняття теми: сім'я, сімейні конфлікти, сімейні ролі, феномен взаєморозуміння, кризові періоди в сімейних стосунках, сімейна медіація.

Семінарське заняття 7. Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення.

Практичне заняття 2. Аналіз сімейних конфліктів, розробка рекомендацій

щодо нормалізації подружньої взаємодії.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 3, 4, 5, 7, 12, 14, 15.

Змістовий модуль III. Технології використання практичної медіації у закладі загальної середньої освіти.

Тема 6. Практична медіація в закладі загальної середньої освіти.

Етичні засади діяльності медіатора. Типи медіаторів. Функції медіатора. Навички активного слухання. Модальні висловлювання. Техніка «Я-твердження». Навички формулювання запитань. Рефлексивне слухання. Навички перефразування. Формування стресостійкості медіатора. Портрет медіатора. Організаційні засади практичної медіації в закладі загальної середньої освіти. Моделі шкільної медіації, їх особливості та складові. Досвід впровадження шкільної медіації, результати та функціонування. Методичне забезпечення впровадження медіації в навчально-виховному процесі.

Основні поняття теми: медіація, шкільна медіація, техніка «Я-твердження», активне слухання, формулювання запитань, рефлексивне слухання, перефразовування.

Семінарське заняття 8. Практична медіація в закладі загальної середньої освіти.

Практичне заняття 3. Проведення активного слухання, техніки «Я-твердження», перефразовування та формулювання запитань у ході практичної медіації.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15.

Тема 7. Технології використання відновних практик у закладі загальної середньої освіти.

Етапи медіації. Основні фази роботи медіатора на індивідуальній зустрічі зі стороною та на зустрічі зі сторонами. Вступне слово медіатора. Практика медіації. Техніка Кола. Служби порозуміння та їх особливості. Впровадження та реалізація технології служб порозуміння для вирішення конфліктів за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» в закладі загальної середньої освіти під час воєнного стану.

Основні поняття теми: медіація, вступне слово медіатора, техніка Кола, служба порозуміння, принцип «рівний-рівному/рівна-рівній».

Семінарське заняття 9. Практика медіації: етапи та основні фази роботи медіатора.

Семінарське заняття 10. Технології створення та впровадження служб порозуміння в закладі загальної середньої освіти.

Практичне заняття 4. Проведення техніки Кола.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3	3	3
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30	3	30
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	2	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	98	-	81	-	82
Максимальна кількість балів:		261					
Розрахунок коефіцієнта:		2,61					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Загальна теорія конфлікту. Робота з конфліктами.

Тема 1. Сутність конфліктів. Історія та методи конфліктології та практичної медіації. Причини, функції, види конфліктів.

1. Скласти термінологічний словник до теми (до 10 понять). Оформити у вигляді таблиці.

Визначення	Автор	Джерело

2. Дайте загальну характеристику соціально-історичним і теоретичним передумовам виникнення конфліктології.

3. Вкажіть, коли і де вперше були створені конфліктологічні центри? Коли і де з'явився перший центр із вирішення конфліктів в Україні?

Тема 2. Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації

1. Пригадати конфлікт, який стався з Вами, чи свідком, якого Ви були та проаналізувати його за допомогою «Карти конфлікту».

2. Наведіть свої приклади з практики та обґрунтуйте свої способи розв'язання конфліктів.

3. Запропонуйте для конфліктологічного аналізу: ситуацію інноваційного конфлікту; ситуацію конфлікту між викладачем і студентом. Схарактеризуйте позицію в конфлікті кожного з його учасників

Тема 3. Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами. Ефективна поведінка в конфліктних ситуаціях.

1. Переглянути фільм «Перемовник» (1998), написати відгук (до 100 слів) та бути готовим до бесіди по змісту фільму.

2. Проаналізуйте сцену переговорів Овода й кардинала Монтанеллі у в'язниці з твору Е.Л. Войнич «Овід».

Змістовий модуль 2. Специфіка окремих видів конфліктів.

Тема 4. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення. Конфлікти організацій.

1. Згадайте з власного досвіду, чи виникали бар'єри спілкування (конфлікти) під час Вашого навчання між викладачем і студентом? Дайте психологічний аналіз причин їх виникнення. Наскільки психологічно доцільно вони були вирішені?

Тема 5. Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення

1. Спроектуйте сімейний конфлікт та проаналізуйте його.

2. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем:

- Сімейні міфи.
- Психологія емоційних стосунків у сім'ї.
- Роль батьків у розвитку дитини.
- Статеве виховання в сім'ї.
- Підготовка дітей до сімейного життя.
- Компоненти становлення психологічно здорової сім'ї.
- Найпоширеніші помилки статевого виховання.

Змістовий модуль 3. Технології використання практичної медіації у закладі загальної середньої освіти.

Тема 6. Практична медіація в закладі загальної середньої освіти.

1. Складіть портрет медіатора.

2. Переглянути відео «Люди в білому» та проаналізувати його, опираючись на техніку активного слухання. URL: https://www.youtube.com/watch?v=IGQmdoK_ZfY

3. Переглянути відео «Конфлікт + Медіатор = Порозуміння» та проаналізувати його. URL: https://www.youtube.com/watch?v=IH3Ua_EmroU

Тема 7. Технології використання відновних практик у закладі загальної середньої освіти.

1. Підготуйте підбірку вправ для техніки Кола, які можна використати в закладі загальної середньої освіти.

2. Перегляньте відео «Медіація» Українського центру медіації та визначити головні тези. URL: https://www.youtube.com/watch?v=taEx_tzioug

3. Перегляньте відео «Медіація» Українського центру медіації та визначити з яких етапів складається медіація і що робить медіатор/медіаторка на кожному з етапів. Які особливості процесу медіації Ви можете виділити?

6.3. Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

6.4. Критерії оцінювання виконання практичних робіт та відповіді на семінарському занятті

Виконання практичних робіт та відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за 10-бальною шкалою.

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з можливими незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятванні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.5. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.6. Форма семестрового контролю - залік

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами накопичених балів під час вивчення навчальної дисципліни та проміжного контролю.

Результати заліків оцінюються за стобальною шкалою відповідно до кількості набраних балів і оголошуються на останньому занятті.

Оцінка виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Мінімальна кількість балів для отримання заліку складає 35 балів. Якщо студент набрав менше ніж 35 балів, він повинен пройти повторний курс вивчення навчальної дисципліни.

6.7. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Дученко М.М., Шевчук О.А. Конфліктологія: практикум. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020. 88с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/36723/1/Konfliktolohiia.pdf>
2. Конфліктологія та медіація: навчальний посібник / за ред. В.І. Докаш. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ–2000», 2021. 249 с. URL: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/Konfliktolohiia-ta-mediatsiia-navchal-nyy-posibnyk.pdf>
3. Лефтеров В.О., Ігнат'єва І.І., Цуркан О.В. Соціологія конфлікту: навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Фенікс, 2019. 34 с
4. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник. Ужгород: Говерла, 2020. 360 с.
5. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

Додаткова література:

1. Брик Р. Шкільна медіація як інноваційний метод вирішення міжособистісних конфліктів в освітньому середовищі. Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 25 листопада 2021 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 25-29. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47829/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0>
2. Власенко І.А. Конструктивна поведінка людини в конфлікті: погляд фахівців. Габітус. Науковий журнал. Вип. 36. Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 139-144.
3. Власенко І.А. Психологічні практики розвитку конфліктологічної компетентності особистості. Габітус. Науковий журнал. Вип. 26. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 58-64.
4. Галіян І. М. Медіація та консиліація як примирні процедури внутрішнього корпоративного конфлікту. Часопис Київського університету права. 2020. №3. С. 201-203.
5. Гаро Г. О. Мирне вирішення сімейних спорів. Харків: Фактор, 2019. 80 с.
6. Іванова Т.М., Пижик Г.Г. Шкільна медіація як засіб формування безпечного освітнього середовища. Матеріали II Всеукраїнського форуму «Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах» (11 лютого 2021 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник доповідей та тез. Дніпро: ВВПЗ «ДГУ», 2021. С. 91-96. URL: <https://dgu.edu.ua/files/images/pages/other/mnpz/11022021.pdf#page=91>
7. Кацьора О.В., Новосад К.Я. Врегулювання конфліктів та медіація: методичні рекомендації до курсу. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 55 с.
8. Косьміна М.М., Лютий В.П. Програми шкільної медіації в Україні. Грааль науки: міжнародний науковий журнал. Секція 5: Соціальна робота та соціальне забезпечення. №22, 2022. С. 77-81. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/690/705>
9. Мальцева О.І. Служба медіації в школі: досвід зарубіжних країн та України. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2021. С.188-196

10. Осійчук С. С. Шкільна медіація як засіб формування безпечного освітнього середовища: навчально-методичний посібник. Зарічне, 2022. 86 с. URL: <https://naurok.com.ua/navchalno-metodichniy-posibnik-shkilna-mediaciya-yak-zasib-formuvannya-bezpechnogo-osvitnogo-seredovischa-338949.html>
11. Попова А., Тургенева А. Досвід використання медіації у скандинавських країнах: можливості для вітчизняних медіаційних практик у галузі соціальної роботи. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, No. 2. P. 260-274. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/24484>
12. Рахліс В. Л., Павленко О. О. Переговори і медіація: підручник для підготовки професійного переговорника. Дніпро ТОВ «Дріант», видання 2-е перероблене, 2021. 344 с.
13. Рибак Л. Психологічний профіль медіатора як організатора та посередника психосоціальної міжсуб'єктної взаємодії. Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 4-5 листопада 2022 р.) в 2 т. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. Т.1. С. 162-166. URL: http://psr.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/1-TOM_Materiali-konferencii-1.pdf#page=163
14. Сазонова Т.О., Шульженко В.Ю. Управління конфліктами як важливий елемент організаційної культури сучасної організації. *Інфраструктура ринку*, 2020. Вип. 47. С. 101-105.
15. Тушевська Т.В., Чернега Д.С. Попередження та вирішення конфліктів як інструмент запобігання економічних, соціальних і психологічних втрат в межах організації. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України», (м. Кропивницький, 21 квітня 2021 року), Кропивницький, 2021. С. 144-147. URL: <http://195.230.140.114/jspui/bitstream/123456789/12120/1/144-1.pdf>

8. Навчально-методична карта дисципліни «Конфліктологія і практична медіація (основи конфліктології)»

Разом: 120 год, лекції – 14 год, семінарські заняття – 20 год, практичні заняття – 8 год., модульний контроль – 6 год.,
самостійна робота – 42 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.			Змістовий модуль 2.		Змістовий модуль 3.	
Назва модуля	Загальна теорія конфлікту. Робота з конфліктами			Специфіка окремих видів конфліктів		Технології використання практичної медіації у закладі загальної середньої освіти	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Сутність конфліктів. Історія та методи конфліктології. Причини, функції, види конфліктів.	Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації.	Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами. Ефективна поведінка в конфліктних ситуаціях.	Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення. Конфлікти організації.	Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення.	Практична медіація в закладі загальної середньої освіти.	Технології використання відновних практик у закладі загальної середньої освіти.
Теми практичних занять			Проведення тренінгових вправ на подолання конфліктів.		Аналіз сімейних конфліктів, розробка рекомендацій щодо нормалізації подружньої взаємодії.	Проведення активного слухання, техніки «Я-твердження», перефразовування та формулювання запитань у ході практичної медіації.	Проведення техніки Кола.
Теми семінарських занять	Конфліктологія та практична медіація. Історія та методи конфліктології та практичної медіації. Наукове визначення конфлікту, його структурні елементи та види.	Виникнення конфліктів та стратегії реагування у конфліктній ситуації.	Діагностика та прогнозування конфліктів. Методи роботи з конфліктами.	Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання і вирішення. Конфлікти організації та їх особливості.	Особливості сімейних конфліктів та шляхи їх вирішення.	Практична медіація в закладі загальної середньої освіти.	Практика медіації: етапи та основні фази роботи медіатора. Технології створення та впровадження служб порозуміння в закладі загальної середньої освіти.
Сам. роб.	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пт. контр.	Модульна контрольна робота 1			Модульна контрольна робота 2		Модульна контрольна робота 3	
Пк. контроль	Залік						